

ДГ № 54 „ДЪГА“

София ; ✉ ПК 1330 ; р-н „Красна поляна „ ; ул. „Уста Тенчо“ 4а

☎ тел. 028217075 ; e-mail: daga@gbg.bg

Утвърдил :

Директор -М.милкова

Зап.№/.....

План и правила за действие в детска градина №54 „Дъга“ в случай на тормоз и насилие за учебната 2026/2027г

Мото на институционалната инициатива:

*„Дъга на доброта: Виждам. Спирам.
Помагам.“*

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Цел

Планът определя институционалните правила за превенция, разпознаване, съобщаване, реакция, документиране и проследяване на случаи на тормоз и насилие в ДГ № 54 „Дъга“. Водеща цел е осигуряването на сигурна, подкрепяща и приобщаваща среда, в която всяко дете е защитено от физическо и психическо насилие, унижително отношение и дискриминация.

2. Основни задачи

- изграждане на обща институционална политика и ясни отговорности;
- ранно разпознаване на рисково, агресивно или унижително поведение;
- незабавна защита на детето и предотвратяване на повторна вреда;
- подкрепа както за пострадалото дете, така и за детето, проявило агресивно поведение;
- партньорство с родителите и координация с компетентните органи;
- обективно документиране и проследяване съобразно приложимия механизъм;
- обучение на служителите и възрастово подходяща работа с децата.

3. Обхват

Планът се прилага спрямо децата, педагогическите специалисти, помощник-възпитателите, медицинските и другите служители, родителите и външните лица, когато поведението им засяга безопасността на децата или средата на детската градина. При случаи извън институцията се действа в рамките на правомощията на детската градина и се уведомяват компетентните органи, когато това е необходимо.

4. Принципи

- най-добър интерес и безопасност на детето;
- нулева толерантност към насилието;
- незабавна реакция при непосредствен риск;
- уважение към достойнството и индивидуалността;
- недопускане на физически наказания, заплахи, унижение и публично засрамване;
- поверителност и ограничен достъп до лични данни;
- индивидуален подход, съобразен с възрастта и развитието;
- партньорство със семейството и компетентните институции.

II. НОРМАТИВНА ОСНОВА

Планът се прилага в съответствие с действащите към датата на утвърждаване редакции на следните актове и документи:

- Закон за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), включително приложимите разпоредби за превенция на тормоза и насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- Закон за закрила на детето (ЗЗДет.), включително чл. 7 относно задължението за незабавно уведомяване при дете, нуждаещо се от закрила;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование, в актуалната приложима версия;
- Алгоритъм за прилагане на Механизма и Методически насоки, в актуалните приложими версии;
- Конвенция на ООН за правата на детето;
- Закон за защита от дискриминация, когато е приложим;
- Регламент (ЕС) 2016/679 (GDPR) и Закон за защита на личните данни;
- Правилникът за дейността на ДГ № 54 „Дъга“, вътрешните правила за безопасност и приложимите общински процедури.

При несъответствие между настоящия вътрешен план и задължителна разпоредба на нормативен акт или приложимия механизъм се прилага нормативният акт/механизмът. Вътрешният план не може да ограничава законовото задължение за сигнализиране или да отлага незабавни защитни действия.

III. ПОНЯТИЯ И ВИДОВЕ ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ

1. Конфликт

Конфликтът е спор или несъгласие, например за играчка, място или роля в играта. Когато няма устойчиво неравновесие на силите и няма данни за системно увреждащо поведение, се използват педагогическо посредничество и обучение за разрешаване на спорове. Всеки опасен акт или нараняване изисква незабавна реакция независимо дали е част от конфликт.

2. Тормоз

Тормозът е поведение, което причинява страх, унижение, вреда или изключване и обичайно се проявява повтарящо се/продължително и при неравновесие на силите. Поведението се оценява според критериите на приложимия механизъм и възрастта и развитието на децата. Не се омаловажават повтарящи се обиди, заплахи, изолиране или физическо нараняване.

3. Насилие

Насилието включва действия или бездействия, които причиняват или могат да причинят физическа, психическа, емоционална или друга вреда. Единичен тежък акт може да изисква незабавни мерки и сигнализиране; не се изчаква повторение.

4. Основни видове

Физическо насилие: удряне, ритане, блъскане, щипане, хапане, драскане, дърпане за коса/дрехи, хвърляне на предмети, опасно ограничаване на движенията.

Вербален тормоз: обиди, заплахи, унизителни прозвища, подигравки и крещене с цел сплашване.

Психически/емоционален тормоз: предизвикване на страх, унижаване, системно засрамване, манипулиране, заплашване и обезценяване.

Социално изключване: системно недопускане до игра с цел нараняване, настройване на други деца, унизително отхвърляне или отнемане на вещи с цел натиск.

Дискриминационно поведение: обиди или изключване заради увреждане, произход, език, външност, семейна среда или друга защитена характеристика.

Сексуален тормоз/насилие: нежелано докосване на интимни части, принуждаване към показване или действия, сексуализирани заплахи/коментари или друго нарушение на телесната неприкосновеност.

Кибертормоз/дигитално насилие: заплахи, унижителни съобщения, заснемане или разпространяване на изображения с цел вреда.

Насилие/пренебрегване от възрастен: физическо наказание, грубо дърпане, заплахи, унижение, оставяне без необходим надзор, отказ на базова грижа или друго поведение, което застрашава детето.

IV. ПРЕВЕНЦИЯ

1. Универсална превенция

- разговори за доброта, уважение, лични граници и безопасност;
- игри за разпознаване и назоваване на емоции;
- приказки, куклен театър и драматизации за приятелство и приемане;
- ролеви игри „Кажи стоп“, „Потърси помощ“, „Помогни безопасно“;
- общи правила за игра, изчакване на ред и споделяне;
- подкрепа за участие на деца с различни образователни, езикови и социални потребности;
- обучение на служителите за разпознаване, реакция и документиране;
- родителски срещи и материали за позитивна дисциплина;
- регулярна оценка на физическата среда и организацията на надзора.

2. Целева и индивидуална превенция

При повтарящи се затруднения или установени рискови фактори се планира допълнителна подкрепа. Тя може да включва наблюдение в конкретни ситуации, индивидуални разговори, координация с родителите, консултация със специалист и писмен план за безопасност и подкрепа. Мерките са съразмерни, конкретни и периодично преразглеждани.

3. Ранни признаци

- страх от конкретно дете или възрастен;
- необясними наранявания или повтарящи се оплаквания;
- внезапно отдръпване, тревожност или нежелание за посещение;
- повтарящи се обиди, заплахи или изключване;
- системно доминиране, принуждаване или нараняване на други деца.

Посочените признаци не доказват сами по себе си насилие, но налагат внимателна проверка на безопасността и подходяща реакция.

V. ПРАВИЛА ЗА ДЕЙСТВИЕ ПРИ СЛУЧАЙ

1. Незабавни действия

1. прекратяване на опасното поведение и осигуряване на безопасност;
2. разделяне на участниците, когато това е необходимо;
3. проверка за наранявания и осигуряване на медицинска помощ;
4. уведомяване на директора/определеното от него лице;
5. обаждане на 112 при непосредствена опасност, тежко нараняване или спешна необходимост;
6. своевременно сигнализиране до компетентните органи, когато законът го изисква;
7. обективно документиране и планиране на последващите мерки.

Не се изчаква разрешение от родител, когато е налице законово задължение за сигнализиране или необходимост от незабавна защита.

2. Разговор с пострадалото дете

- изслушване спокойно, без обвинения и внушаващи въпроси;

- кратки и неутрални въпроси; без притискане за многократен разказ;
- обяснение, че информацията ще бъде споделена с възрастните, които могат да помогнат;
- записване на споделеното по възможност с точните думи на детето;
- без принудителна среща или помирение с предполагаемия извършител.

3. Работа с детето, проявило агресивно поведение

Поведението се назовава ясно, без етикетирание на детето. Обсъждат се причината и последиците, упражняват се безопасни алтернативи, поставят се предвидими граници и при повторяемост се планира индивидуална подкрепа. Не се използват физически наказания, заплахи, публично засрамване или принудителни извинения.

4. Уведомяване на родителите

Родителите се уведомяват своевременно и по подходящ начин, като разговорите с отделните семейства се провеждат отделно. Не се разкриват данни за други деца извън необходимото. При съмнение за насилие в семейството или риск от допълнително увреждане уведомяването се съобразява с указанията на компетентните органи.

5. Документиране

Документират се датата, часът и мястото; източникът на сигнала; наблюдаваните факти; предприетите незабавни мерки; нараняванията или рисковете; уведомяванията; последващите действия; отговорникът и срокът за проследяване. Документацията се съхранява при ограничен достъп и съгласно правилата за лични данни и архивиране.

VI. КЛАСИФИКАЦИЯ И НИВА НА РЕАКЦИЯ

Следващата таблица е помощна вътрешна схема за бърза ориентация. Тя НЕ заменя и НЕ променя официалната класификация и критериите в действащия Механизъм и Алгоритъм на МОН. При утвърждаване директорът следва да приложи терминологията и действията от най-актуалната официална версия.

Ситуация (ориентировъчно)	Незабавна реакция	Последващи действия
Единичен конфликт/по-лека проява без данни за системен тормоз	Прекратяване на спора, осигуряване на безопасност, педагогическа намеса.	Разговор, упражняване на алтернативно поведение, наблюдение и документиране според приложимите правила.
Повтарящо се или по-сериозно поведение	Незабавна защита, уведомяване на директора, отделни разговори.	Документиране, оценка на риска, контакт с родители, координация и план за подкрепа/проследяване.
Тежко насилие или непосредствен риск	Незабавна защита; 112/медицинска помощ при необходимост; сигнализиране на компетентните органи.	Изпълнение на задължителните процедури, защита от повторен риск и проследяване.

Тежестта, повторяемостта, неравновесието на силите, възрастта, уязвимостта и рискът за детето се оценяват съобразно официалния механизъм. При тежък единичен акт не се изчаква повторение.

VII. КООРДИНАЦИЯ И ОТГОВОРНОСТИ

1. Директор

- утвърждава плана със заповед и организира изпълнението му;
- определя със заповед координационен съвет/екип и разпределя отговорностите;
- осигурява запознаване на персонала и необходимото обучение;
- организира изпълнението на официалния механизъм и приложимия алгоритъм;
- осигурява своевременно уведомяване на компетентните органи;

- организира документирането, проследяването и анализа;
- представя резултатите и предложенията пред Педагогическия съвет.

2. Координационен съвет/екип

Съставът се определя със заповед на директора и се съобразява с изискванията на действащия Механизъм на МОН. Съветът координира превенцията, подпомага оценката на риска, предлага мерки, проследява изпълнението им и анализира тенденциите. Не замества полицията, органите за закрила на детето или други компетентни институции и не провежда разследване извън правомощията си.

3. Учители и други служители

Всички служители осигуряват активен надзор, реагират незабавно при опасност, уведомяват директора, документират съответните случаи, пазят поверителността и прилагат общите правила за уважително общуване. Непедагогическият персонал съобщава своевременно за рискови ситуации и съдейства за безопасността.

4. Родители и външни институции

Родителите съдействат за изпълнение на договорените мерки, подават сигнали и не предприемат саморазправа. При необходимост детската градина взаимодейства с отдел „Закрила на детето“ към ДСП, полицията, РУО, общински структури, социални услуги и здравни специалисти. При данни за дете в риск се спазва законовото задължение за сигнализиране; вътрешна проверка не трябва да забавя задължителен сигнал.

VIII. ИНДИВИДУАЛНА ПОДКРЕПА И ПРОСЛЕДЯВАНЕ

За пострадалото дете: осигуряване на безопасност; доверен възрастен; наблюдение в рискови ситуации; психологическа/специализирана подкрепа при необходимост; превенция на повторна виктимизация.

За детето, проявило агресивно поведение: установяване на отключващи ситуации; обучение за разпознаване и регулиране на емоциите; ясни граници; алтернативно поведение; партньорство със семейството и специалисти.

За групата: възстановяване на чувството за сигурност; дейности за емпатия и сътрудничество; недопускане на ответни действия, обвиняване или изключване.

При необходимост се изготвя писмен план за подкрепа и безопасност с конкретни мерки, отговорници, срокове и дата за преглед.

IX. СПЕЦИАЛНА ИНИЦИАТИВА НА ДГ № 54 „ДЪГА“

„Дъга на добротата: Виждам. Спирам. Помагам.“

Инициативата е допълващ вътрешен модел за превенция, който не заменя нормативните задължения и официалния алгоритъм.

ВИЖДАМ: детето се учи да разпознава тъга, страх, нараняване и изключване чрез приказки, карти с емоции и игрови ситуации.

СПИРАМ: детето упражнява безопасни фрази като „Не ми харесва. Спри!“ и „Ще повикам учителката“. Отговорността за прекратяване на опасната ситуация остава на възрастния.

ПОМАГАМ: детето се насърчава да потърси доверен възрастен, да предложи подкрепа и да включи връстник в безопасна обща дейност.

Практически елементи

- „Кът на спокойствието“ – безопасно място за успокояване с подкрепата на възрастен; не се използва за наказание или изолация.
- „Доброто дело на седмицата“ – обща ценност и дейност без класиране или засрамване на деца.
- „Дъга на безопасността“ – визуално табло с правила: не наранявам; не обиждам; уважавам границите; не изключвам с цел да нараня; търся помощ.
- „Пощенска кутия за добри думи и сигнали“ – допълнителен начин за споделяне с възрастен, който не замества незабавното съобщаване на опасност.
- „Партньори в добротата“ – съвместни творчески дейности между групи, без възлагане на надзорна отговорност на деца.
- „Родителски мост“ – тематични срещи за позитивна дисциплина, лични граници и общи действия при конфликт.
- „Възрастният е гарант за безопасност“ – всички служители се запознават с правилата и подписват декларация.

Очакван резултат: разпознаваема култура на доброта, по-добри умения за безопасно общуване и последователна реакция от възрастните.

Х. ГОДИШЕН ПЛАН ЗА ДЕЙНОСТИ

Период	Дейност	Отговорници	Очакван резултат
Септември 2026	Утвърждаване на плана; определяне на координационния съвет; запознаване на персонала.	Директор	Ясни правила и отговорности.
Септември 2026	Оценка на рисковите места и организацията на надзора.	Директор, учители, персонал	Намаляване на рисковете.
Септември–октомври	Представяне на правилата пред децата и родителите.	Учители	Общи очаквания за безопасност.
Октомври	Начало на „Дъга на добротата“.	Координационен съвет, учители	Участие на децата.
Ноември	Игри за емоционална грамотност и разрешаване на конфликти.	Учители, специалисти	Развитие на социални умения.
Декември	„Седмица на добрите думи“.	Учители, деца	Уважително общуване.
Януари 2027	Междинен преглед на сигналите и мерките.	Директор, съвет	Корекции при необходимост.
Февруари	Методическа среща/обучение за реакция и документиране.	Директор, определени специалисти	Повишена готовност.
Март	Родителска работилница за позитивна дисциплина.	Учители, специалисти	Партньорство със семействата.
Април	Дейности за приятелство и приемане на различията.	Учители, деца	Приобщаваща среда.
Май	Обобщаване на резултатите и обратна връзка.	Координационен съвет	Оценка на инициативата.
Юни	Годишен анализ и предложения за следващата година.	Директор, Педагогически съвет	Подобряване на плана.
Юли–август	Преглед на документацията и подготовка на актуализации.	Директор, определени служители	Подготовка за следващия период.

Дейностите по годишния график не отлагат незабавната реакция, защитата или задължителното сигнализиране при конкретен случай.

ХІ. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

- проведени обучения и инструктажи;
- вид и брой на регистрираните сигнали, анализирани при спазване на поверителност;
- навременност на реакцията и изпълнение на задължителните процедури;
- изпълнение и ефективност на индивидуалните мерки;
- повтораемост на случаите и наличие на нов риск;
- обратна връзка от родители и персонал;
- наблюдение на емоционалния климат и безопасността в групите;

- състояние на рисковите зони и организацията на надзора.

Броят на сигналите не се използва самостоятелно като показател за неуспех, тъй като повишаването им може да отразява по-добро разпознаване и доверие в системата. В края на учебната година директорът организира анализ и представя резултатите пред Педагогическия съвет.

ХІІ. ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

8. Планът влиза в действие след утвърждаване със заповед на директора.
9. Всички служители се запознават с него срещу подпис.
10. Родителите се информират за основните правила и начина за подаване на сигнали.
11. Планът се прилага съвместно с действащия механизъм на МОН, алгоритъма и вътрешните правила.
12. При промяна на нормативната уредба или указанията на МОН/РУО документът се преглежда и актуализира.
13. Не се допуска прикриване на случаи, самоволно разпространяване на информация или действия, излагащи детето на допълнителен риск.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1. КРАТЪК АЛГОРИТЪМ ЗА ДЕЙСТВИЕ

- 1. Забелязвам/получавам сигнал.** Не подминавам ситуацията и не омаловажавам съобщеното.
- 2. Осигурявам безопасност.** Прекратявам опасното поведение и осигурявам медицинска помощ при необходимост.
- 3. Уведомявам.** Информирам директора/определеното лице. При спешност – 112. При дете в риск – сигнализирам компетентните органи съгласно закона.
- 4. Документирам.** Записвам обективните факти, предприетите действия и уведомяванията.
- 5. Подкрепям.** Осигурявам подходяща подкрепа на засегнатото дете и мерки за предотвратяване на повторение.
- 6. Проследявам.** Проверявам дали рискът е преустановен и дали са необходими допълнителни мерки.

Забележка: Прилагането на този кратък алгоритъм не заменя официалния Алгоритъм на МОН. Преди утвърждаване се сверява с актуалната официална версия и се добавя като приложение/извадка, ако това е предвидено от институцията.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2. ОБРАЗЕЦ НА КАРТА ЗА РЕГИСТРАЦИЯ НА СЛУЧАЙ

Регистрационен номер:

Дата и час на установяване:

Място на случая:

Лице, подало сигнала:

Обективно описание на ситуацията:

Наблюдавани действия и обстоятелства:

Данни за нараняване/непосредствен риск:

Незабавни мерки за безопасност:

Уведомени лица/институции, дата и час:

Предприети последващи действия:

Отговорник за проследяване:

Срок за преглед на мерките:

Резултат от проследяването:

Дата на приключване/основание за продължаване:

Подпис на отговорното лице:

Документът съдържа лични данни и се съхранява при ограничен достъп. Образецът се адаптира към приложимия механизъм и утвърдените вътрешни правила.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 4. ПРАВИЛА ЗА ДЕЦАТА „В НАШАТА ДЪГА“

- Говорим си с добри думи.
- Не удряме, не блъскаме и не нараняваме.
- Уважаваме тялото и личните граници на другите.
- Всеки има право да потърси помощ.
- Когато има опасност, търсим възрастен.
- Когато сме ядосани, казваме как се чувстваме.
- Когато сгрешим, се учим как да поправим стореното.
- Всяко дете има право на безопасност, уважение и подкрепа.

„Виждам. Спирам. Помагам. Заедно правим ДГ № 54 „Дъга“ по-безопасно място за всички деца.“